

Reactie op conceptwetsvoorstel Jeugdwet

Algemene opmerkingen:

In deze conceptwet is wat ons betreft te weinig oog voor de bijzondere positie van pleegzorg binnen de zorg voor jeugd. Pleegzorg wordt vooral benaderd vanuit de geïndiceerde jeugdhulp. Daarbij is er echter te weinig oog voor de ingewikkelde situatie waarin mensen en organisaties, vaak ongewild, samen moeten leren werken. De afstemming en samenwerking tussen de verschillende partijen wordt niet benoemd als belangrijk onderdeel van het pleegzorgproces.

Naast de onvrijwillige pleegzorg bestaat er echter ook de laagdrempelige en vrijwillige pleegzorg waarin gezinnen samenwerking in het belang van de ontwikkeling van kinderen. Ook deze vormen van pleegzorg, waarin hulpverleners een andere plaats hebben, worden onderbelicht.

Wij missen in deze wet een helder kader voor de positie van pleegouders in het algemeen en op casusniveau. De slechte positie van pleegouders is al meer dan 60 jaar een gemis in de wetgeving en een bron van ergernis en frustratie in de pleegzorgpraktijk. Ook deze wet voorziet niet in een helder kader waarmee pleegouders een positie krijgen naast die van de professionals en ouders. Er wordt bijvoorbeeld niet stilgestaan bij het feit dat pleegkinderen en pleegouders een relatie aangaan die van belang is en blijft voor de ontwikkeling van pleegkinderen, ook wanneer pleegkinderen verhuizen. Dit wordt bij de wetsartikelen betreffende doorplaatsing van pleegkinderen naar een gesloten instelling het meest duidelijk, maar is ook bij doorplaatsing naar een ander pleeggezin of bij een terug naar huis plaatsing een belangrijk aandachtspunt. In de wet zou geregeld moeten worden dat bij verplaatsing van een pleegkind, pleegouders belanghebbende zijn en zullen blijven zolang dit het ontwikkelingsbelang dient van de jongere. Het is juist in deze gevallen dat de eigen kracht van de sociale omgeving ingezet kan worden.

Wij missen in de concept-jeugdwet ook een helder kader voor de inspraak en medezeggenschap van pleegouders binnen de jeugdhulporganisaties. Medezeggenschap (advies- en instemmingsrecht) kan een belangrijke kwaliteitsimpuls bieden omdat daarmee signalen uit de praktijk het beleid helpen sturen.

De nieuwe jeugdwet is een reactie op een gegroeide situatie. De reden voor en de visie achter de noodzakelijke transformatie staat helder omschreven in het eerste gedeelte van de memorie van toelichting van de conceptwet. Helder wordt beschreven dat niet zozeer de hulpverlening aan, maar het welbevinden en de opvoeding van jeugdigen aandacht moet krijgen. Daarmee kunnen problemen worden voorkomen en het is óók een betere manier om problemen te benaderen dan via zwaar inzetten van jeugdhulp. Het inzetten op de eigen kracht van mensen staat in de huidige hulpverlening vaak haaks op een therapeutisch ingestelde hulpverleningsattitude. De in de visie genoemde aandacht voor de ondersteunende, sociale omgeving en de ruimte voor de hulpverlener wordt, met name in de artikelen over de geïndiceerde jeugdhulp, teniet gedaan door vele artikelen die (opnieuw) een dwingende, beheersende en bevoogdende houding van hulpverleners en het wettelijk gezag oproepen.

Dit leidt (opnieuw) tot beheersmodellen die vooral insteken op het "goed moeten regelen" ipv op het "goed moeten doen". De reden dat tot nu toe de wetgeving niet gewerkt heeft was mede omdat men zich richtte op beheersing door goed te beschrijven. Dat dat niet werkt in de zorg voor mensen geeft de geschiedenis aan. Mensen in hun kracht zetten is mensenwerk. Mensen vertrouwen geven en risico's nemen gaan daarbij hand in hand. Wil je het een, dan zul je het ander ook moeten omarmen. Beheersing leidt tot aandacht voor het protocol en dat gaat ten koste van aandacht voor mensen.

Het feit dat er daarnaast ook onmogelijke claims bij gemeenten worden neergelegd (zie

bijvoorbeeld art 2.2.1.b, 2.2.3.b) versterken het beeld dat deze wet (opnieuw) claimgericht gedrag van burgers uit zal lokken in plaats van dat deze wet burgers verantwoordelijk laat zijn dan wel verantwoordelijk maakt binnen hun eigen mogelijkheden binnen hun sociale netwerk.

De opstellers van de conceptwet zijn met recht bezorgt over de kwaliteit van de jeugdzorg in de toekomst. Wij zijn echter van mening dat de eisen die in hoofdstuk vier mbt de kwaliteit worden benoemd bureaucratie in de hand werken en niet aansluiten op de visie van waaruit de nieuwe wet is opgebouwd. Er wordt vooral ingestoken op certificering en niet op overleg en afstemming.

Opmerkingen n.a.v. artikelen

Art 2.1 en 2.2.2: Pleegkinderen gaan niet zelden buiten de eigen gemeente in een pleeggezin wonen. De wet is niet duidelijk welke gemeente in deze gevallen verantwoordelijk is voor de plaatsing? De gemeente waar het pleegkind woont, of de gemeente waar de uithuisplaatsing is ingezet? Wanneer het aan de gemeenten wordt overgelaten om hier op casusniveau afspraken over te maken is de kans groot dat zowel ouders, kinderen als pleegouders veel problemen zullen ondervinden van (het uitblijven van) overleg tussen gemeenten.

Art 2.7 de wet geeft aan dat betrokken partijen geraadpleegd moeten worden, maar geeft geen kader waaraan die raadpleging minimaal moet voldoen en welk gewicht deze heeft. De vrijblijvendheid in de huidige tekst geeft een vrijbrief om "de gemakkelijke weg" te bewandelen.

Art 2.9.1 Het is een goed idee om bij beleidvorming de mening van vertegenwoordigers van belangrijke betrokken groepen te vragen. In dit artikel blijft echter onduidelijk welke organisaties om advies gevraagd wordt. Gaat het om cliëntenraden? In dit artikel missen we de pleegouders cq pleegouderraden. Deze worden niet genoemd, maar zijn voor de uitvoering van jeugdhulp van groot belang. Hun stem dient georganiseerd en gehoord te worden.

Art 3.2. Slechts gecertificeerde instellingen mogen bepaalde vormen van jeugdhulp verlenen. Wat als men nog niet gecertificeerd is? Is er sprake van een overgangperiode?

Art 3.3.1: in een geval van gedwongen jeugdhulp ligt het zwaartepunt op beslissingen die genomen worden door professionals. Inbreng van ouders en pleegouders wordt, ook in de nieuwe conceptwet, veelal buiten beschouwing gelaten. Juist hier is het belangrijk de eigen kracht van mensen aan te blijven spreken, hen de kans en ondersteuning te geven om te doen wat nodig is en wanneer dit niet lukt in gezamenlijkheid te zoeken naar passende hulpvormen. Ook in een gedwongen kader zou overleg en afstemming van en binnen de gezamenlijke verantwoordelijkheid verplicht uitgangspunt moeten zijn, zelfs wanneer het kind reeds uit huis is geplaatst. Een ex-ouder bestaat namelijk niet.

Art 4.1.6 spreekt over een op te stellen meldcode voor signalen van kindermishandeling. Organisaties binnen de verschillende gemeenten lijken vrij een eigen meldcode te ontwikkelen. Dit zal leiden tot een zeer grote diversiteit en bijbehorende onduidelijkheid op dit gebied.

Art 4.2.2. punt 3. Er dient 'overleg' te zijn met betrokken pleegouders over het hulpverleningsplan. Hoewel pleegouders direct betrokken zijn bij de uitvoering van dit plan, is instemming niet geregeld in de conceptwet. Dat betekent dat bij uitvoering van het hulpverleningsplan door pleegouders hun eigen mening genegeerd kan worden. Wij pleiten ervoor om het instemmingsrecht van pleegouders wel in de wet op te nemen. Daarmee krijgen pleegouders een duidelijker positie.

Art 4.2.4. punt 1. De genoemde klachtenregeling dient ook toegankelijk te zijn voor pleegouders en

zij dienen hiervan ook op passende wijze op de hoogte gebracht te worden. Leden van een pleeggezin staan bloot aan risico's van misbruik en mishandeling door pleegkinderen en leden van het netwerk van pleegkinderen. Vraag is wel wat een klachtenprocedure voor zin heeft als de aanbevelingen van de klachtencommissie door de instelling naast zich neer mogen worden gelegd. Dit geeft een schijnzekerheid en zet mensen niet in hun kracht, maar put uit. Zie in dit verband ook art 6.5.1 punt 1.

Art 4.2.7. Er wordt gesproken over het instellen van een cliëntenraad. Wij missen hier de instelling en de taakomschrijving en verantwoordelijkheden van een pleegouderraad.

Punt 2; Ook hier zou naast de cliëntenraad, de pleegouderraad genoemd moeten worden..

Punt 6: Gaat over proceskosten van cliëntenraad. Ook hier zou een pleegouderraad benoemd moeten worden. Daarnaast is het belangrijk dat ook wordt nagedacht over hoe wordt omgegaan met pleegouders die omwille van de belangen van hun pleegkind proceskosten moeten maken.

Art 5.4 punt 1: Hier wordt gesproken over het pleegcontract. Het pleegcontract biedt pleegouders en pleegzorgorganisatie de mogelijkheid afspraken te maken over wederzijdse eisen en verwachtingen. In de praktijk wordt hiervan weinig gebruik gemaakt en worden veelal "standaardcontracten" aangeboden aan pleegouders waarin vooral de juridische posities worden aangegeven. Pleegouders hebben zelf weinig tot geen inbreng in de inhoud van het contract. De wet zou richting kunnen geven aan het samen opstellen van een contract als onderdeel van een samenwerkingsovereenkomst tussen pleegouders en instelling, met inachtneming van de wettelijke verplichte onderdelen, zoals dit ook binnen de HKZ-normering wordt aangegeven.

Art 6.1.2 punt 9: Hier krijgen de ouders alle macht over het al dan niet verblijven van hun kind in een jeugdinstantie. Om de jeugdhulp "helpend" te laten zijn, moet er rekening mee gehouden worden dat jongeren vanaf een bepaalde leeftijd mee kunnen praten en beslissen over waar zij wonen. Het niet gezamenlijk besluiten kan contraproductief werken.

Art 6.1.10 punt 1; Hier wordt aangegeven wie moet worden gehoord alvorens de kinderrechter beslist over een machtiging. Hier worden de pleegouders niet genoemd. Dat zou, in lijn met de wet, wel moeten. Dit geldt ook voor art 6.1.12

Art 6.3.2 punt 4: Dit artikel geeft volledige macht aan behandelaren zonder dat zij zich hierover hoeven te verantwoorden: de jeugdige mag medisch behandeld worden zonder instemming van de jeugdige zelf of zijn wettelijke vertegenwoordiger als men er een met het verblijf beoogd doel mee wil bereiken. Op welke manier is hier nog sprake van visie op eigen kracht en versterken van sociale structuren?

Art 7.3.5 en 7.3.11: Deze artikelen kunnen gemakkelijk in strijd komen met artikel 5.6 waarin geregeld wordt dat pleegouders alle "inlichtingen inzake feiten en omstandigheden die de persoon van een jeugdige of diens verzorging of opvoeding betreffen en die noodzakelijk zijn voor de uitoefening van de taak van de pleegouder" krijgen. Door in beide artikelen pleegouders expliciet te benoemen als uitzondering wordt dit probleem opgelost.

Pleegzorg Advies Nederland
Eline Engelhart, Hans de Win

Oktober 2012

www.pleegzorgadvies.nl
info@pleegzorgadvies.nl